

A 2013. ÉVI DUNAI VÉDEKEZÉSRŐL: A SIKERRŐL ÉS A TENNIVALÓKRÓL

Június első napjaiban minden eddigit meghaladó áradás vonult le a Dunán. Míg korábban „csak” a hazai Felső - Dunán Budapestig születtek új rekordok, az idén a Duna teljes hazai hosszán lépte át az árvízszint az eddigi maximumokat. Budapestnél 2002 óta immár negyedszer haladta meg a Duna vízállása a 800 cm-t, holott korábban, a XX. század 100 éve alatt mindössze kétszer haladta meg ezt jégmentes árvíz.

Az áradást sikerült a gátak között tartani, nem öntött el településeket, nagy területeket. Összefogás, hihetetlen mértékű erőkoncentráció, központi irányítás, sok tízezer nyi ember helytállása tette ezt lehetővé. **Köszönet, tisztelet és elismerés mindenkinek, akik részt vettek a védekezésben!**

A siker nemzetünk - benne kiemelten a mérnökök, meteorológusok, hidrológusok, gyakorló műszakiak és tudósok - árvízvédelmi tudásában gyökerezik.

Országunk közel negyedét veszélyezteti árvíz. Itt, a teknő alján az árvízvédelem mindig is „**a Kárpát-medence napi üzemeltetési feladata**” volt, és marad is. Katasztrófává akkor válik, ha a víz kitör a gátak közül. A szakmai siker három pilléren nyugszik:

- (1) A „hardver” a 4200 km hosszúságú gát, az árvízcsúcs-csökkentő tározók, stb. mindaz, amit eleink létrehoztak, ami pl. az Új Vásárhelyi Terv és a Duna Projekt keretében folyamatos fejlesztés alatt áll, szerves része az ország vízgazdálkodási és területfejlesztési, védelmi infrastruktúrájának.
- (2) A „szoftver” a hierarchikus felépítésű, de minden szinten felelősséggel működő vízügyi szervezet, a védelemvezető mérnöktől a gátőrig. Részletesen kidolgozott védelmi tervek hosszú időre visszamenően azt is tartalmazzák, hogy hol ázott át a töltés, hol volt buzgár. Több mint 150 év adatait tartalmazó vízrajzi adatsor, előrejelző hálózat, tudományos háttér támogatja a védekezőket.
- (3) Végül, aki mindezt létrehozta és működteti: a vízmérnök.

Az ideai áradás is megmutatta, hogy a vízügyi műszaki irányító személyzet felkészült, ismeri a területet, tudja, hol kell magasítani a gátat, felismeri a veszélyeket. Tudja, mit tegyen, ha a roppant víztömeg át akarja törni a védműveket. Képes irányítani, szervezni az egy-egy helyen akár több ezer főnyi védekezőt, honvédséget, tűzoltókat, és az önkénteseket. A vízügyi irányítás a maximumot nyújtotta, ami azért azt is jelzi, hogy ennél nagyobb árvízi terhelésnél - ami sajnos nem kizárt - már kétséges a kapacitása.

A mérnöki tudásnak az is forrása, hogy folyamatosan ellenőrzi a teljesítményét, visszacsatolja a tapasztalatokat: a közvetlen veszély elmúltával ez történik most is.

Gyarapodnak a nagy árhullámokat kiváltó jelenségek, amihez súlyosan járulnak hozzá kedvezőtlen emberi beavatkozások is, határainkon belül és túl egyaránt. A vízszintek emelkedésének a korábbi adatsorokon alapuló kiszámíthatósága - mai tudásunk szerint - megdőlt. A Tisza völgyében is hasonló jelenségeknek lehetünk tanúi. Fogyóban van a biztonság, amit előre látó elődeink teremtettek meg!

A víz földi körforgásának törvényszerűsége, hogy ha gyarapodnak az árvizek, akkor gyarapodnak az aszályok is. Így az árvízvédelem és az aszályok elleni tevékenység nem választható el egymástól. Mindkettő sikere „békeidőben” dől el. Komplex, integrált vízgazdálkodással kell és lehet megelőzni a vészhelyzetet, hogy a létesítmények és működtetésük egyként szolgálják az ármentesítést, és a vízpótlást, például tározókkal. Ennek az is eredménye lesz, hogy az ország életének kisebb megzavarásával védjük ki az áradásokat. Mindezzért:

- (1) A változó körülményekhez **alkalmazkodó (adaptív) árvízvédelmi-biztonsági politikára van szükség.**
- (2) A különösen veszélyeztetett területekre (töltésezettlen magaspartok, önállóan védekező települések, a Főváros veszélyes pontjai) készüljön gyorsított program. Sürgős feladat **a folyók árvízlevezető képességének a helyreállítása**, a nagyvízi medrek, a védendő és nem védendő területek kijelölése. Hasznos segítséget adhat ehhez az EU Árvíz kockázat Kezelési Irányelve, főként, hogy ne vegyen el az ember több teret a folyóktól.
- (3) **A települési árvízvédekezési tervek korszerűsítésére** az MMK Vízépítési és Vízgazdálkodási Tagozata a 2010. évi árvíz után módszertani útmutatót készített, mely alapján közreműködésüket újra felajánlják.
- (4) A Duna Stratégia lehetőséget adhat - az árvizek és aszályok elhárításához elengedhetetlen, európai szintű **nemzetközi együttműködés**hez mind a tudomány, mind a közös cselekvések, fejlesztések, és a szükséges források területén.
- (5) A szakma fogyóban lévő **humánerőforrásait** erősíteni, ennek érdekében a mérnökképzést bővíteni kell.
- (5) Sürgető feladat a **vízgazdálkodás-tudomány** helyzetének a rendezése, és azt szolgáló monitoring rendszerek (benne a Központ Vízrajzi Adattár) újragondolása.
- (6) **Új, egységes vízügyi területgazdai** szerepkör foglalja keretbe és érvényesítse azt az integrált szemléletet, ami a XXI. századi vízgazdálkodásának a záloga kell, hogy legyen.

A jelen állásfoglalást közreadó szervezetek, tagjaik, szakembereik készséggel ajánlják közreműködésüket e feladatok megoldására.

Gödöllő, 2013. július 3.

Reich Gyula

Magyar Mérnöki Kamara
Vízgazdálkodási és Vízépítési
Tagozat elnöke

Dr. Szlávik Lajos

Magyar Hidrológiai
Társaság elnöke

Dr. Ligetvári Ferenc

Vízgazdálkodási Társulatok
Országos Szövetsége elnöke

Dr. Gayer József

Global Water Partnership –
Magyarország Alapítvány elnöke

Kovács Károly

Magyar Szennyvíztechnikai
Szövetség elnöke